

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пом.
Конто нощт. шльа. 143322
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів. —
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 год.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 20 к. р., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 год.

В СПРАВІ ОГолошення
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Чергова заборона.

Львів, 27. червня 1927.

На вчорашній день, то є на неділю 26. червня був заповіджений адвиг наших селянських руханкових установ-Лугів у Львові. На майдані Сокола-Батька мали ми побачити підсумки лугової організаційної праці, мали пригланутися ростові чедавнього лугового посіву. Крім того вулицями Львова мав відбутися маніфестаційний похід цих молодих, але живих і рухливих органі-

На жаль цього не довелося нам пережити, бо адміністраційна польська влада свято Лугів заборонила то в останній хвилі, бо раптом на кілька днів перед його речинцем. Очевидно, що ніяких конкретних мотивів заборони вона не подала, крім хіба тих, що повторюються стереотипово при кожній подібній забороні якогонебудь українського сьата, або при розв'язуванні якоїсь сьатальні, чи іншої неполітичної та непартійної а наскрізь культурної установи. Це значить мотиви наскрізь політичні, подиктовані польськй адміністрацій вищою „рацією сьату“. Бо, як відомо, в понятті не тільки польського ендецького чи етно-п'ястівського табору, але й в понятті цілого польського громадянства всяка українська організація, всяка культурна, руханкова чи навіть кооперативна установа є політичною, а тим самим протидержавною з польського становища. А коли такими очима глядять на всі прояви організаційних змагань українського народу польська суспільність, то ясно, що не може на них інакше глядіти та їх інакше трактувати також польська влада, яка не лише належить до тої суспільності, але й має значний а навіть рішучий вплив на формування польської прилюдної опінії, особливо в таких справах. Заборона жад адміністраційна влада на провінції та й тепер забороняє навіть ведення курсів неграмотних, бо й у цьому добачується „вивротих тенденцій“, то чому ж не малаб заборонити здвигу Лугів у Львові, який мав всежтаки виявити зорганізовану ську тих селянських організацій.

Недаром орган львівської ендецької „Слово Польске“ кількома наворотами домагався репресій проти Лугів і публікував на них формальні доноси. Та це він робив і робить також відносно інших установ, таких, як читальні „Просвіти“, кооперативи а навіть церковні братства. Небаром зможемо мабуть по відомій промові Грабського про організацію „зорованого терору“ вичитувати на сторінках тогочасного знаменитого органу навіть поіменні списки осіб-українців, яких слід в імя вищої рації вшехпольського божевілья ліквідувати, що зрештою ми там уже мали нагоду вичитувати, а не то установ, які треба розв'язувати. Бачимо з того, що хоч етно-п'ястівські українці дуже гостро та завзято нападають на табір „санациї“, то всеж дивним дивом всі чинники польської влади, особливо ж адміністраційної, що виконують волю людей, вишівших з травневого перевороту, йдуть їм у політиці відносно українців та їх еманципаційних культурних змагань вповні на руку. В тому напрямі між ніяким польським

політичним табором і етно-п'ястівцями різниці нема. Це ми нераз підкреслювали, а остання заборона є якраз і наглядним підтвердженням цього нашого твердження, дарма, що вшехпольські трублять тепер навіть про польські „кривди“ на „кресах“, яких зазнає польська меншість завдяки політиці „рушення“, що її проводить нібито в життя теперішній уряд.

Зачуваємо, що д-ру Дашкевичеві, як одному з відповідальних аранжерів лугового здвигу мали представники влади виразно дати до пізнання, що вслід до цієї несподіваної заборони здвигу можуть Луги сподіватися ще й інших несподіванок. Не важко додуматися, що ті несподіванки матимуть характер нових репресій, а може й поступенної ліквідації Лугів адміністративним порядком.

Коли ж приглянемося ближче до теперішнього відношення польської політичної влади до лугових організацій, то мусимо ствердити, що найякіше зазначилися перепони з її боку в діяльності тих установ на терені станиславівського воєводства, від часу, як воєводою став там типовий представник табору, що реалізував минулорічний травневий переворот, бувший член Центральної Ради в Києві Корсак. Під його проводом почалася там насамперед „санация“ Лугів у дусі спорідненому до рекомандованих „Словом Польским“ репресійних засобів, а шойно потім можна було помітити аналогічне явище скріпленого заінтересування Лугами і в інших воєводствах. Робити якінебудь висновки з того факту недоцільно, бо вони і без того нагледні.

Аналізуючи дотеперішню діяльність Лугів, що обмежувалася все і всюди виключно до тісно закресленого статутами обсягу діляння, не можемо ніяк дошукатися якоїсь конкретної причини для репресій супроти них. А тому мусимо дійти до пересвідчення, що однією з правдивою причиною заборони здвигу у Львові, як і делікатно заповіджених інших несподіванок, аналогічних до тих, що вже мали місце й у Львові (як ревізія у редакції „Вістей з Лугу“ та у поодиноких лугових діячів, а навіть арешти цих останніх!) треба вважати сам факт зросту лугової організації та популяризації лугової ідеї серед нашого народу. Цього не можуть спокійно пережити ні польська суспільність ні державна влада. Бо всяка пільнова організація українського населення навіть у невинних руханкових товариствах їм не на руку. Та слід підкреслити, що поміляються дуже ті, які думають, що есентуально ліквідацією Лугів вони рівночасно аліквідують ту велику і глибоку внутрішню нашим народом відчуту потребу організації та внутрішньої консолідації. Наш народ зрозумів уже, що тільки в зорганізованій єдності сила. А народстаючи в ньому національно-консолідаційні здвиги при репресіях тим більше унаглядяться і виявлять, що істота єдності та консолідації не в таких чи інших конкретних організаційних формах, а в тому, що наказує мільонам українських сердець битися в один такт, у тому, що напоює ті серця однією великою мелодією, у тому чакінець, що витискає у душах тих

мільонів одні спільні знаки болів і радощів, словом у тому, що зветься внутрішнім імманентним народові імперативом нації.

Тому ми не беремо надто трагічно останньої заборони і не беремося з її приводу розятрувати ще й старі рани. В ланцюху подій і політичної поведінки з нами це один лише епізод, одно колісце. Ми нотуємо його в тій черзі, в якій він має місце, але не забуваємо й на те, що таких епізодів було вже тисячі, і таких колісця з ланцюха подій теж тисячі і тисячі. Ростає ланцюх, а це знак, що розростаються і події, яких він не може ні замкнути ні спинити, ні скувати.

Проти політики гнєту.

Сенатор Лукашевич про положення українців у Румунії.

Під заголовком „Недостаточна охорона меншостей“ помістив сенатор Антін Лукашевич більшу статтю в „*Sacrnowitz Morgenblatt*“ з 12. ч. м., в якій, обговоривши ті міжнародні договори, що мали забезпечувати охорону національних меншостей в різних державах, спинився довше на незадовільному положенні 1-мільонової вітки українського народу в Румунії, якій відібрано всі права і зведено її, кажучи словами Франка, до тягла у бистроїздних поїздах ненаситних румунських володарів. З тої другої частини статті сен. Лукашевича позволимо собі дати кілька виїмків.

Зазначивши зовсім слушно, що всяка спроба перейти до денного порядку над живучою в державі меншістю не здається на ніщо, бо кожна акція, спрямована на знищення меншости, викликає тільки спротив і тимбільшу реакцію в рядах тої загроженої меншости, — сен. Лукашевич пише: „Кожний гніт викликає відпір. Часи, коли можна було знищити насильно якийсь нарід або його частину, безповоротно минули. Жива сила народу є сильніша, як усі засоби насильства. Насильством любови ще ніхто не викликав. Історія знає сотки прикладів, які потверджують повну безуспішність насильних засобів деіаціоналізації. А вже зовсім безуспішні й безцільні є деіаціоналізаційні змагання у відношенні до такого народу, як українці. 40 мільонів українців, хоч вони живуть у різних державах, ніяка сила світа не зможе деіаціоналізувати“.

Сен. Лукашевич вірить, що і в Румунії прийде час на людське обходження з українцями, що й ця держава стане нарешті респектувати права, що їх загарантовано меншістям. Найбільшим союзником українців є туг час — а він мусить промовити в користь українського населення в Румунії. Ніяка сила світа, ніяка держава — пише далі сен. Лукашевич — не має права означувати урядово національності людини, національності якогось народу, як це сталося в часі конскрипції в Румунії дня 24. квітня ч. р. Кинене в маси народу і ними прийняте гасло про самоозначення годі їм уже відібрати. Всякі проби представити українців у Румунії як українських румунів — марні. „Ми, українці в Румунії, чуємося ще доволі сильні, щоб відбити всі деіаціоналізаційні заходи і спроби“. Це не такі удари спадали на укра-

їнську землю, а український нарід дав собі з ними раду і виїшов з них переможцем. Таксамо переможно мусить скінчитися для українського народу в Румунії і боротьба за його національне обличчя, бо Румунії не вдасться при помочи фальшивої статистики, що її тепер роблять, закрити факт існування населення української національності в її межах. Адже національна свідомість на українських землях під Румунією, де лютують найбільші переслідування, ще ніколи не була така велика, як саме тепер.

Порівнявши долю українського народу в Румунії з долею полудневих тирольців, яким Італія здавила все включно до назви („німецькі чи пак тирольські італійці“), сен. Лукашевич вірить свято, що всі, хочби найостріші заходи, спрямовані на знищення й деіаціоналізацію т. зв. меншостей, скінчатся на нічім. Національна ідея, що набрала свіжих сил у світовій війні, запанувала в цілому світі, вона мусить знайти своє припоровлення і до тої вітки українського народу, що опинилася під румунським пануванням.

Українці — кінчить сен. Лукашевич свою статтю — дивляться в будучність повні надії, бо вони знають, що час і зростаюча сила національної ідеї працюють як у користь інших поневолених народів, так і в користь великого народу українського.

За океаном.

Перед виборами в канад. провінції Манітоба.

Ціла канадійська провінція Манітоба, в якій поважний відсоток творять українці, стоїть напередодні виборів. Найповажніші вигляди на перемогу має т. зв. прогресивна партія, бо вона в тій провінції найсильніша. На лістах цієї партії фігурує а кількох українців. Чи вони будуть вибрані, не знає, бо український елемент у Манітобі розбитий на різні групи, які густо-часто себе безпощадно поборюють. Отже вибір українських представників залежить кінєць-кінєць від солідарності і національної свідомости самих українців. Головним ключем у цих виборах є справа знесення прогібіції.

Український елемент у Вінніпегу.

Столиця Манітоби, місто Вінніпег, зростає постійно і має вже нині ок. чверть мільона мешканців, хоч минуло ледяв 50 літ з часу його оснування. В цій канадійській домінії це третє з черги місто щодо числа населення, яке складається з різних національностей. Український елемент займає у Вінніпегу третє, а може навіть друге місце, бо наших людей нараховують там на яких 20.000 душ. Українці у Вінніпегу мають дуже багато своїх товариств, установ, шкіл, братств і т. д. Самих наших церков є там аж 6, а саме 4 греко-католицькі (в тім одна католицька для єп. Буджи), одна українська автокефальна й одна православна (для буковинців). Найбільша церква у Вінніпегу — це збудована недавно церква св. Покрови, якої парохом є о. П. Божик, що перейшов перед кількома роками з православної до греко-кат. церкви. Про цю церкву ми вже свого часу писали. Слід зазначити також, що у Вінніпегу виходить славе вся преса українського мовою в Канаді. Таким чином Вінніпег, що має такий великий гурт української інтелігенції, кож старокраєвою, як і канадійського хову, є без сумніву найповажнішим українським містом у Канаді.

Окраїни Львова.

Вибори на Знесінні.

Відбути недавно вибори до громадської ради на передмісті Львова Знесінні. Який з усіх колах такий вислід: жиди здобули 20 мандатів, поляки — 11, а українці — 8. Крім того входить до ради один вірменський Бачевський, що побираве число поляків до півніри 12. Таким чином на 40 радних українці матимуть ледви вісьмох. Бачевський, що українці там виборчу кампанію програли. Але на ділі воно не зовсім так.

Пригадується фактам. Ось у четвертому колі жиди вибрали своїми голосами одного з одного поляка з того кола, до генерального комісара Петрикевича. Знаючи, що в тому колі поляки не мали і не мають ніякої сили. Українці здобули тут 1 мандат, при чому польська скрутаційна комісія заквасила на деяких картках прізвище п. Агатона Добрянського і тим самим позбавила його понад 200 гол. відадних жидів. На вибраних 4 признали три мандати. В четвертому колі голосувало всього 106%, управнених до голосування українців около 300, жидів — 360, поляків — 100. З усіх управнених до голосування мали українці в 4-му колі 41%, жиди 33%, поляки 24%. Таке було реальне відношення сил у тому колі.

В третьому колі, так же як у четвертому, вибрали жиди одного поляка своїми голосами і в даному випадку бувшого німця Померсбаха. Для себе здобули жиди в тому колі 6 мандатів, а українці власними злими 3 мандати. З управнених до голосування брало участь у тому колі 52%, українських голосів віддано 116, жидівських 143, польських 73. Третє коло люструє стан посади. Виходить, що під тим оглядом українці стоять там найслабше.

Друге коло показує в переказі жидівським з уваги на безпосередні податки і їх висоту. В тому колі вибрали вони 8 радних. Вийшло в ньому і двох українців. На основі передвиборчого порозуміння з жидів повинно було в ньому вийти 4 українських кандидатів. Та умови не дотримано. Тут з управнених до голосування взяло участь у виборах 94%.

В першому колі перевагу мали поляки, до переважала в ньому бюрократія з освітнім цензом. Зрештою ціле те коло творено хитро та штудерно. Більша половина з тих, що голосували в першому колі, властиво не повинні були дістати того права. Самозрозуміло, що в тому колі відсоток усіх управнених до голосування формально вповні покривався з відсотком голосуючих, а фактично голосуючих було далеко більше ніж управнених. Коли приглянутися відношенню сил і першій їх пробі, то слід ствердити, що українці здобули тим разом загалом частину (четверту) того, що повинні були отримати. Очевидно, що як би не було курйальної системи, а різні і загальне виборче право, то українці віднесли своїми голосами повну побіду. При наступних виборах на основі нової ординації, якщо в її основу ляже принцип загальності, рівності і таємності виборів, не напевно станеться.

Та при тій нагоді слід підкреслити й одно прикре явище, що мало місце серед українців. Ось між іншими урядник Ревізійного Товариства Українських Кооператив С. Л. роздавав чомусь українським виборцям перед самим актом вибору польські компромісні картки замість карток з українськими кандидатами. Було ще 4-ох інших подібних, та тим можна менше дивуватися, бо вони мало сайдми. Шкодо ж п. С. Л., то слід би в мотиви його вчинку вглянути глибше, а домішно було б, щоб справою зацікавився і Ревізійний Союз, в якому він опав.

Радними стали на Знесінні наступні українці: А. В. Добрянський, П. Лунь, В. Шевчук, М. Матай, Симеон Семен, Крилик В., Вашик І., Вертипорох Петро.

Виборчий рух.

В справі статистичних вислідів громадських виборів.

Повітові й місцеві виборчі комітети зі сільських громад, місточок і міст прохались негайно прислати до Краєвої Народної Канцелярії у Львові, вул. Костюшка ч. 1 а, звідомлення про виследи виборів до громадських рад.

У повідомленнях слід подавати: 1) національний склад громадської ради (скільки вибрано радними українців, поляків і жидів); 2) Як переведено вибори, а зокрема, чи діяли виборчі надзвичайні і які; 3) чи введено протест проти важкостві виборів, з якої сторони і з якої причини; 4) як представляються радні українці під оглядом національної свідомості і політичних переконань; 5) в громадах, де вже переведено вибір громадської зверхності, подати, кого вибрано вибором чи бурмістром і який національний склад громадської зверхності.

Точна статистика вислідів виборів до громадських рад нам необхідно потрібна, щоб зробити підсумки з громадських виборів, а зокрема, щоб зробити білізніших зисків і втрат. — Краєва Народна Канцелярія Українського Нац-Дем. Об'єднання.

Перший протест проти безправно переведених виборів у Львівщині.

Накази вийти і їхні прихвостні громадські писарі де тільки можуть, там переводять виборчі зловживання на некорист місцевому українському населенню. Така комедія з виборами відбулася дня 15-го червня в Гряді, львівського повіту, де погуляв собі аж мило наказний комісар-Важиниць Топольський. На день перед виборами той Топольський змінив самовільно виборчу лісту, а саме повписував деяким виборцям додатково виші суми податку і таким чином пересунув одного виборця з першого кола до другого, а п'ятого з другого до третього. Членом комісії був місцевий лісничий (поляк), який не мав права виборності! За торгівлю молоком Лейбу Ганца предложив при виборах повноважність Павел Лагоцький і голосував за нього. Це повноважність показався фальшивою, бо Ганц заперичав, немов би він комунебудь повноважність підписав. Як свідок на повноважність був підписаний зазначений лісничий. Даліше багато співзвучників голосувало без повноважностей. У четвертому колі голосувало багато через повноважників, хоча закон цього не допускає. До громадської ради вибрано і дотеперішнього комісара, який не дав рахунків з попередньої діяльності, що протиняється § 10. уст. 2. виборчої ординації. До громадської ради вибрано також бувшого вїта, якого виді ради повітової усунула за зловживання. Громадяни Гряди, обурені до крайності тенденційним переведенням виборів, ввели в дні 17-го і 18-го м. протест до воєводи з жаланням признати вибори неважними у всіх чотирьох колах та доручити приготування та розписання нових виборів у Гряді. Слід зазначити, що як мушину, так і жіноч-виборці голосували поголовно. Віримо, що наш протест буде прийнятий і другі вибори дадуть громаді таке представництво, яке буде дійсно висловом волі громадян Гряди.

Виборець.

Комарницьчина.

Заходом Повіт. Нар. Комітету УНДО відбулося дня 12. червня ц. р. виборче віче в Хисенячах в домі читальні "Прогреси". Велика кількість присутніх відзначала на значне зацікавлення вічем. Реферували: інж. Ольховий про організацію національних сил, п. Вабюк про економічне положення нашого народу, а п. Гринь Тершакопець про виборчу ординацію. З постанови значної більшості присутніх слід було бажання почути національний виклад виборчого питання, що старались зробити названі референти. Однак організована і підпосна селярськими агітаторами (які відбули віче попереднього дня) горстка молодіжкі перепиняла віче так довго, аж нарешті допровадила до його закриття. Можемо впевнитися провідників цієї партії, що на таких основах партії не збудують, а їх методи боротьби з Українським Національно-Демократичним Об'єднанням побиють коліс їх самих.

Віча і збори в Турці.

В місті Турка відбулося крім 3 віч і одної довірочної наради, про які вже була в нашому часописі згадка, даліших 5 публичних віч у справі громадських виборів і так: Дня 12/6. 1927 в домі Івана Кузя на городищу — проводив о. І. Феденіч, реферувал д-р. М. Сохацький — і в домі Клімкі Яшуляка, на вулиці — пров. о. І. Феденіч, реф. д-р. М. Сохацький; в дні 13/6. 1927 в домі М. Яворського Косачевич, на потоні — пров. о. І. Феденіч, реф. д-р. М. Сохацький, промовляв о. Е. Кабаровський — і в домі Василя Хомика, на Стрию — пров. о. І. Феденіч, реф. І. Яворський Мартин; зрешті в дні 19/6. у великій салі чит. "Прогреси" в Турці імпульзанти віче під проводом о. І. Феденіча, М. Яворського і І. Кузьмака. Після реферату д-ра М. Кондрата заборили голос д-р. М. Сохацький, І. Яворський Мартин, О. Ільницький і И. Керстів. Учасники в числі 500 осіб (в тім 200 жінок) безпощадно осудили кирилу роботу УНС-а, прихильників якого не мали навіть сміливості пустити пари з уст! Поважний хід віча й одностороннє ухвалення резолюції заімпонували навіть присутнім полякам і жидам. Взагалі передвиборча акція незвичайно освідомила наше міщанство й виявила нашу силу.

Вибори в Кожичах.

Дня 23. червня відбулися в Кожичах, львівського повіту, вибори до громадської ради. Дуже сумне явище, що місцеве селянство не доказало як слід своєї громадської зрілості і допустило з мягкосердечності чи з глупоти до вибору в 1-ім колі двох поляків, а в 4-ому колі одного, а також відомого відступника від нашої віри й народу Миколу Калічака, якого за яркі надзвичайні в часі його урядування як наказного комісара з 1922 році називали саме старостом нагілого зі служби. Слід нап'ятувати також поступок молодого Петра Яреніча, який віддав голос на поляка, хоч перед тим удавав, що на таке не пішов би ніколи. Вийшло вправді 13 наших людей до ради, що ж, коли між ними ледви чи найдеться чотирьох або п'ятих, які посталили за слухи народні і громадські права все і вносили там, де того заїде потреба. Зрештою поживемо — побачимо.

Вибори в Миклашіві, пов. Львів.

Громадські вибори в Миклашіві, повіту Львів, відбулися 19. і 20. червня 1927 р. Нововибраний склад громадської ради є

Дентистичне Заведення

Б. ЛЬОКЕРА

- в Станиславові -

2394 Собіського 14.

Спеціальність: білі корони, штучні зуби без піднебіння і містки без колу.

чисто український. Четверте і п'яте коло голосувало в неділю 19. червня. Початок виборів IV. кола оголошений був на 12 годину в полудне. Місцевий парок не привязуючи як видно, ваги до громадських виборів, зважив собі вже в 11-ти год. процесію у поле (хоч міг не зробити пізніше), через що ослабив дуже число виборців, особливо ж жіноцтва, що потонуло в поле за процесією. Таким робом він не зважав навіть на пастирський лист у справі виборів, що вимагав до єдності, згоди і виконання свого обов'язку у виборчій акції. Не зважаючи на те, миклашівчани вибрали свого пароха радних, щоб бохай тут, у кружку громадської ради, він навчався сповняти свої громадські обов'язки. Зазначимо ще, що, не зважаючи на точне означення годин виборів для кожного виборчого кола, інші люди мусили аж спеціально ходити до свого духовного пастиря, щоб був ласка прийти голосувати...

Праця поліції в Щиреччині.

В Острові коло Щирчи місцева поліція дуже ревниво агітує за тим, щоб до громадської ради вибрано самих поляків і жидів. Коли п-ні Сипікова, хоч римокатоличка, але як вдова по учителі українцям дала повноважність до голосування за себе в II. колі українців п. Ізюнов Маленіському, тоді місцева поліція піднесла великий рейх, а найбільш ксьондз Блядовський і поліцей Тендера, який прийшов до неї і приказав що повноважність відібрати, — що вона переклалася і це зробила! От чим займається на поліція!

Відгуки дня.

Глобус.

Виходять на Рад. Україн. журнал, так само називається, як мінімістий міфейлетом. Журнал цей призначений для найширших верств української суспільності і тому ваза собі таку — просту, зрозумілу, — одним словом — таку популярну назву.

В ряди-годи попадеться "Глобус" і вай невідповідні руки та викликає все як тільки враження. Я тоді мало шийли дегумор і вірю, що там — за ризиком знією — наростає нове життя.

Наприклад: На ілюстрації представлено "скачки" (себто по галицькому переказу) в Москві, а під ілюстрацією такий підпис: "Скачки в Москві. Ті, які получили клямки — сидять на лавках, ті, яким не хватало грошей — заглядають ізза бар'єрів". Я вже настільки обзавичався з життям, яка (місцями!) наростає, як море мук по дош, — що все мені тут ясно. Але галицький селішник напевно зрозуміє це так: Одні злізали до купи клямки і сидять на лавках, другі, яким не вдалося

Г. БРАСЮК

В ПОТОКАХ.

(Докінчення.)

Припали пилом Манівці, посіріли. Пекучі дні, головний час. Тиша. Хіба де вибіжить з воріт плескувата замуравана свиня, за нею обшарпані хлопці, хлопці на поміч кудлатий, в репках собака — заженуть свині й розходяться обос по нурі, алі.

До економіської садиби шпоришем зелені стежка. В наелектризованій тиші занімів перешівий сад, камінно мовчать руїни.

Перед лисим газоном, між двома білими колонами, стояла Оля.

Хіба потрібний селу інтелігент з своїми повітряними ідеями, коли село прагне хліба?

Летом гілкотини розсікала серце свідомість зайвого існування.

Оля втретє розгорнула материного листа. Придаждай на літо, у нас часто буває Шура Концов, розпитує про тебе...

— К чорту! — скрикнула Оля й аміла дорогого її листа.

Вона була між Смилою і Харибкою. Поїхати до батьків, де мати навязуватиме своїх женихів, чи лишитися в Манівцях у злиднях, в

бездіяльності. За цілу весну Сергій не одержав ні одного фунта.

Розгублено дивилася і нічого не бачила перед собою.

Раптом в уші вдарив надзвичайний гаркіт.

Мов *deus ex machina* перед очима зріє автомобіль.

— Громадянин Шарий є вдома?

Щось тьохнуло Олі, як побачила між приїзжими й Макулу. Вона вбрехала.

— Він пішов у волость...

— Проведіть нас в його квартиру...

Постіль перетрушено, дописи до журналу разом з давнього пиліюкою ретельно складено в автомобіль, біла Олі стала рушниця.

— Вас заарештовано!

До вечора просиділа Оля заарештованою в своїй кімнаті. Що хвилини вона тамувала болісне побоювання, що з міста може повернутись Сергій, хоч і казав їй, що повернеться не раніш пізнього вечора, а то й завтра.

Врешті підїхав знов автомобіль і забрав вартового.

Оля вийшла на двір, де адавалось світ назавжди почорнів. Вона бігла в село шукати поради.

Сусіда, побачивши Олю, згадав, що й він балакав колись з учителем про "комунію" — та й зачинився мершій в снігах.

— Всі вулиці гомоніли про арешт

шарайської "гарнізації" та про свого вчителя, що переховував "бамаги".

У Самойла Оля довідалася, що Макула переняв важливого документа з шарайської "гарнізації" до Сергія. Коли Оля була вже за дверима, Макула, згадавши й свою кривду, додав:

— Видно, що бандистий... Два місяці обїдали, так і не заплатити.

В Олі зросло вагання: Сергій, певно тайсь від неї. — Колиж уявила втрату його — кривою обкипіло серце. За всяку ціну мусить врятувати. Він не винуватий. Він не тайсь.

Хведір Степанович порадив Олі попередити якнебудь Сергія, бо Макула, напевне, підстерігає, але він сам нікуди не може йти з Олею, бо треба голодні коні вести на пашу.

Поминувши вулиці, Оля одиноким виїхала за село між чорні лави житів. В білому, неначе фосфорична істота, стала на шляху під вербою. Чорний простір, адавалось, проковтував живий голос, розчинив в собі живих істот, зупинив час і тільки билось одно серце, билось трівожно.

Щось шерхнуло. Напружила вір. Тим боком посувався слугат.

— Сергій! — гукнула наважання.

Сергій круглими очима глечив у її переляканий вид

— Чекисти... Макула...

— Що-ж, хай арештують. Я доведу...

— Любий! Ти не доведеш. Ти мусиш тікати, мусиш... розпачливо благала.

Сергій поволі проймався її залеканим настроєм.

Сутінки гускли над його головою, чорна запона затуляла йому перспективу, ще момент — і його стійним подувом підійма на вітер мов ту порошинуку.

— Ах, чому я один? — заламав у розпачі руки...

— Любий, ти не один... Я ніколи тебе не забуду.

Тоді відчув маленьку, маленьку надію. Переповнений відчуженістю казав:

— І я тебе не забуду... Я знайду тебе... через рік, через десять...

Глухі ридання розбудили її. Вона прихилилася тишій й сну, недоволено підіймалася у глиб простору.

Сергій і Оля відчували, як лалась гарячими потоками тут.

Парою світ затьмарило.

— Прощай... Чиж зустрінемо ще весну?

Чиж зустрінемо вірку золоту?

Обернувшись на момент вір, де стояла осіяна постать.

Болоче розривалася спільна територія.

Рвонув.

Світ закривавивсь

жкою, які мають величезні війська у своїй
паданню серед англійських військ у За-
— Стейт Вісконсині змусили перемістити у За-
Державна економічно-пропагандистська, але прас-
правда держави прилюдно. — У останніх ове-
повнається військами. — У останніх ове-
раїх у Марокко останні війська здобу-
ли блискучий успіх: 18.000 вівдів рози офе-
ли. — Батата розділюється з Ріо-де-Жа-
німу. — Батата розділюється з Ріо-де-Жа-
(Африка) напад на місто Сен-Етєн-
єк, розпочалося з жаху нового нападу. —

